

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

4. Secunda conclusio profertur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

citer circa illud obiectum, non requiratur nova potentia, quia iam datur ratio formalis potentiae respectu illius, quae consistit in posse, nihilominus necessarius erit novus habitus, & nova facilitas, quando stante prima facilitate datur non facilitas, & nova difficultas, & prima non sufficit ad vincendam illam de novo difficultatem, quia potentia bene potest esse, & compati naturaliter sine facilitate cum difficultate; facilitas autem formalis cum difficultate, & non facilitate circa idem non compatitur, quia opponuntur immediate in suis rationibus formalibus, quod non habet potentia respectu difficultatis, sicut vita bene compatitur cum infirmitate, salus autem non compatitur cum illa.

⁴⁰ Item exemplum potentiae, & etiam habituum per se infusorum nihil urget, nam habitus acquisiti quia generantur ex actibus, sequuntur limitationem actuum, & illis adaequantur propter rationem supra dictam, quia autem actus non se extendunt ad omnia obiecta, sed ad unum tantum, idcirco etiam habitus ex illis geniti eandem limitationem habent, quia totum suum esse accipiunt ab actibus; habitus vero per se infusi, & potentiae, cum non generentur per actus, non limitantur ad limitationem actuum, sed habent à Deo suum esse, per quendam actum quasi universalem, & aliquomodo illimitatum, & sic habent etiam esse quasi illimitatum, respondens multis actibus & obiectis, & æquivalens multis habitibus acquisitis, & cum sint primae rationes, à quibus omnes actus participant esse, habent universalius obiectum quam ipsi actus, qui sunt participationes potentialium, & habituum per se infusorum, sicut omnipotentia Dei est universalius, & habet universalius obiectum, quam ceterae potentiae creatae, quia omnes illae adhuc quatenus tot sunt, & tam variae sunt participationes illius, & ipsa est prima ratio, à qua omne esse potentiae participatur, in habitibus enim acquisitis contraria est ratio, & sic quia potius habitus sunt participationes actuum, quam actus habituum.

SECTIO IV.

Secunda conclusio profertur.

⁴¹ **S**ecunda conclusio; 1. facilitas Theologica non componitur ex re, & modis: conclusio hæc est contra P. Vasquez, probatur.

Primo, quia modus, ut modus in ea ratione, quae formaliter talis est, nihil habet potentialitatis, seu actus primi, quia totum esse modi consistit in actualitate, sed facilitas secunda producta per primam demonstrationem essentialiter est actus primus, & potentialitas ad producendum, & minime consistit in actualitate: ergo non est modus primae facilitatis: maior est evidens ut inductione patet.

⁴² Vnio enim quia modus est, nihil habet potentialitatis ad uniendum, sed tota, & adaequate est ratio actualiter uniendi, & dependentia non est ad posse dependere, sed ad hoc, ut aliquid actualiter dependeat, sicut actio minime est productiva, sed ipsum formale, & actuale producere, & idem est de ubi respectu locati, & inherencia respectu accidentis, imo si omnes modi, qui à parte rei sunt, numerentur, & concipiantur secundum

id ad quod, primo habent esse productum, reperiemus sine dubio consistere in actualitate sine ulla potentialitate.

Ratio evidens huius à priori est, quia cum modus essentialiter sit ratio ultimo determinandi rem, & per quam ultimo tollitur indifferentia rei in illo genere, necessario sequitur ut in ipso nihil habeat potentialitatis, quia alias non esset ultimo determinans rem, nam ipse modus indigeret in illa ratione potentialitatis alio ulteriori determinante, & à potentialitate ad actualitatem ultimam reducende, ut supra prima conclusione demonstravimus: ergo sicut ipsa res non dicitur ultimo determinata per se, quia in se habet potentialitalem limitatam ratione cuius determinatur per modum, etiam ipse modus non esset ultima ratio in illo genere, quia ultra talem modum progreditur ad alium, ultra ultimum enim non potest progredi, & ideo in omnium sententia terminus rei, non est res alia, sed modus ipsius, ut punctum respectu lineae, substantia respectu naturae, & inherencia respectu accidentis, quia cum terminus debeat esse ultimum intra quod omnia primi extra quod nihil est accipere primi, ut in metaphysica definit Aristoteles, & modus ex sua natura sit ultimum rei, quod non habet ipsa res, ideo terminus rei est modus eius, quare dixit S. Thom. 1. contra gentes, per modum finiri, terminari ad ultimumque reduci rem, & hac de causa metaphysica, & formaliter sumpta ipsa differentia individualis vocatur modus speciei, quae est ultima ratio per quam determinatur species; ex quo evidenter colligitur illam maiorem esse veram, nimirum modum in ea ratione formali qua talis est, totum in actualitate consistere, & minime in potentialitate respectu illius muneris ad quod primo instituitur à natura modus, ita ut si est modus ad operandum non sit operativum, seu virtus ad operandum, sed ipsa potius actualis & formalis operatio, sicut modus uniendi non est unitivum, sed unio formaliter.

⁴⁴ Urgetur, quia modus est ratio formalis exercendi, vel qua actualiter exercetur potentialitas rei: ergo modus rei est actuale exercitium qua reducitur res, & determinatur à potentialitate ad actum, sed actuale exercitium, & actualis formalis reductio ad actualitatem, non potest fieri per potentialitatem, quia nemo dat quod non habet, & hæc eadem potentialitas indigeret alio actuante, unde procederet in infinitum; ergo modus qui est ipsum exercitium, & ratio formalis actuandi potentialitatem rei non in potentialitate, sed in ultima actualitate debet consistere, maior patet clarissime ex exemplis positiss in vnione, quae actualiter exercet potentialitatem vnibilium, & in praesentia, seu actione quae actuante potentialitatem tam agentis, quam locabilis.

⁴⁵ Confirmatur, quia est duplex ens, aliud tale per suam essentiam, à qua habet quod alia habent ab ipso, aliud per participationem ab illo, quod non est tale per suam entitatem, & essentiam, sed in tali esse constituitur per aliud à se distinctum realiter, & ab hoc ente, ad primum deveniendum est necessario & sistendum in eo, sine ulteriori progressu, cum hoc tamen discrimine reperitur utrumque, nam illud quod est tale per suam essentiam, nullam habet potentialitatem in suis praedicatis essentialibus respectu sui, in eo quo est ens per essentiam, aliud autem, quod est per participationem ab alio, & non per suam entitatem habet poten

potentialitatem: exemplum totius sit, creaturæ enim sunt ens per participationem, à quibus veniendum est ad Deum, à quo acceperunt esse, Deus autem per essentiam est ens alioquin abiretur sine fine in causas entis creati, unde necessario sequitur quod in Deo idem sit esse actus, & sua essentia, & posse esse, unde in sententia omnium, actualitas est ipsa essentia Dei; imo impossibile est quod intrinsecè, & quoad entitatem propriam summa, ac divina maiestas habeat aliquid actus, & aliquid in potentia, sed necessario omnia debet habere actus, quæ potest habere intrinsecè, ex quo proflexit axioma illud inter Theologos: in divinis idem est posse ac esse, unde Deus totus in actualitate consistit. Tunc sic modus, v.g. dependentia in genere cause formalis est talis per sua prædicata essentialia, quia non habet hoc per participationem ab alio in illo genere causæ; unde non dependet per aliam dependentiam, nec est dependentia per aliud esse, ergo nullam habet in hoc potentialitatem, sed tota consistit in actualitate, & ideo impossibile est quod detur proprie, & vere realis dependentia, & non constituitur actualiter dependens, sed potens dependere.

46. Contra, quia albedo non est per suam essentiam unita, sed per participationem ab unitone potest habere potentialitatem in hoc genere, cum est separata realiter, quod minime potest habere ipsa unitio, quia participat ratione uniti, quia seipsa est unita, cum sit ipsa unitio, & non per aliam unitonem, ac proinde minime potest existendo actualiter habere potentialitatem uniti, quod aperte dixit Arist. 3. met. c. 10. loquens de actione, quodque clarissime confirmat D. Thom. super eundem librum lect. 10.

47. Minor præcipua sic probatur ex verbis clarissimis Arist. lib. 5. met. cap. 20. qui postquam definiuit habitum, ut supra habitus est dispositio, &c. hæc verba subdit: item habitus dicitur si particula talis dispositionis sit, quare partium quoque virtus quædam habitus est; hæc ille, cum enim dixisset habitum esse dispositionem, nempe ordinem habentis partes ne videretur à ratione habitus ipsas qualitates simplices, ex quibus totalis habitus coalescit excludere, quatum ordinem dixit esse habitum, addit statim prædicta verba, quare partium quoque virtus, &c. quibus aperte denotaret unamquamque etiam partem huius habitus esse habitum, inquit autem virtutem partium habitum esse, hoc est vim cuiuscunque partis per se etiam habitum appellari, & ita ex sententia Aristotelis sicut non tantum sanitas est habitus, sed etiam calor, & frigus, & alia qualitates per se, quibus constat bona corporis habitudo, & temperamentum quod dicitur sanitas, sic similiter non solum tota scientia, sed quæcunque pars illius est habitus. Tum sic: ipse P. Vasquez, qui adducit hanc explicationem prima 2. disp. 78. sic ait his verbis vim autem cuiuscunque partis habitum nimirum vocat virtutem græce *Arety*, non vñ habet antiqua translatio bonitatem, sed potentiam; nam quamvis Græca illa vox, *Arety*, significet virtutem moris, tamen interdum idem est quod *Dynamis*, hoc est potentia seu vis, sic ille, ex quibus sic argumentor ex verbis ipsius Arist. ait; Vasquez, colligitur non solum totalem habitum, v.g. totalem metaphysicam esse habitum proprie, sed etiam quancunque partem

illius habitus, & quancunque facilitatem componentem habitum totalem; sed in sententia P. Vasquez componitur totalis habitus ex prima secunda, & tertia facilitate, ergo non solum prima sed secunda, & tertia, & reliquæ facilitates ex quibus componitur Theologia totalis sunt proprie habitus, atqui in sententia Arist. ut ipse P. Vasquez asserit, illa pars quæ habitus dicitur, ut nomen *Arety*, quo significatur sonat, est vis, virtus, seu potentia: ergo non solum totalis habitus sed prima secunda, & tertia pars, imo & reliquæ, ex quibus totalis habitus coalescit, erunt vis, virtus, seu potentia ad operandum, unde secunda facilitas, imo & reliquæ non consistunt in actualitate, sed in potentialitate ad operandum, unde non erunt modi sed res.

Item quia ipse Author tam 1. part. disp. 41. & 48. 42. agens de lumine gloriæ, quam 3. part. agens de habitibus infusis animæ Christi, ait, habitum esse virtutem, & potentialitatem seu principium videndi, & operandi, & præcipue 1. 4. disp. 83. agens de habitibus acquisitis, ait habitum dari ad hoc, ut sit vis, & virtus productiva, non solum quoad facilitatem quæ reperitur in potentia, sed etiam actus quoad facilitatem ipsius ad principium productivum, vis, virtus, & potentia ad producendum non sunt actuales productiones, neque consistunt in actualitate, sed in potentialitate producendi, quod clarissimis verbis expressit D. Aug. lib. de bono coniugal. cap. 21. vbi sic ait, ipse enim est habitus, quo aliquid agitur, cum opus est, cum aut non agitur potest agi, sed non est opus, quod patet auctoritate Arist. 6. Ethic. c. 4. vbi dividit habitum in activum, & factivum, & ideo, ait Comment. 3. de anima com. 18. habitibus utimur cum volumus, quæ omnia confirmantur à D. Th. 1. part. disp. 4. q. 12. art. 5. in corpore, & in responsione ad 1. vbi ait, habitum esse, quo intellectus fit potens, ad intelligendum, quod experientia patet manifeste, in qua fundatur omnium Philosophorum sententia asserens habitum intelligendi non esse actuale intellectum, sed virtutem seu facilitatem habitantem intellectum ad intelligendum, & habitum in voluntate non esse ipsam volitionem, seu potius pondus quod inclinat ad volendum: ergo habitus in intellectu, v.g. est virtus, potentialitas ad intelligendum, & similiter in voluntate, unde habitus voluntatis, non sunt actualitates volendi, seu volitiones, alias mereremur, & demereremur per habitus, & vitium esset actuale peccatum.

Item, quia dum dormiunt homines, non datur 49. operatio Theologica, nec Philosophica, & datur habitus Theologiæ, & Philosophiæ: ergo evidenter ex dictis colligitur habitum consistere non in actualitate operandi, sed in potentialitate, sed in sententia Arist. & ex verbis P. Vasquez constat secundam, & tertiam partem habitus esse habitus formaliter: ergo secunda, tertia, & quarta, &c. non consistunt in actualitate, sed in potentialitate: ergo non sunt modi sed res.

Secundo sic probatur principaliter, quia modus rei dando se illi per suum esse, constituit rem actuatam, sed secunda facilitas non actuat, nec addit actuatam primam facilitatem: ergo secunda facilitas non est modus: prima maior clara est, primo, quia modus rei est affectio ipsius, sed affectio est, ut actu & per suam ipsam entitatem, & perficiat rem cuius affectio est, ut videtur

hæc

licet in substantia quæ afficit, & quia afficit, actuatur, & perficit naturam: ergo secundo; nam cum modus, ut cum præcedenti ratione probavimus, totus sit actualitas rei, & consistat essentialiter in actualitate, ut ratio formalis actuandi, necessarium est quod dando se ipsum det illi actualitatem, & reddat rem esse actuatam, quia forma dando seipsam dat suum effectum formalem primum, sed effectus formalis primarius rationis formalis actuandi est reddere rem actuatam, sicut albedinis album, & potentialitatis potentiale, ergo. Minor sic probatur, tam actuatur actualiter aliqua forma, quando ipsa forma in ea ratione est actualitas, sicut albedo facit album, sed iam probatum est, quod nulla facilitas, nec habitus sit actualitas in illo genere, sed principium productivum: ergo non potest reddere actuatam primam facilitatem, quia alias tribueret forma formaliter quod in se formaliter non habet, imo oppositum illius, quod habet formaliter, quia cum sit potentialitas potius redderet potentialitatem, quam actualitatem, alias frigiditas redderet calidum.

51 Vergetur, quia modus quatenus affectio, tribuit effectum formalem rei cuius affectio est: sed modus facilitatis qui à Patre Vasquez ponitur, nullum effectum formalem tribuit, ut patebit ex dicendis: ergo non est affectio, nec modus primæ facilitatis illa secunda facilitas.

52 Confirmatur, quia illud quod non habet potentiam ad aliquod non potest per aliquem modum actuari, & determinari ad illud, quia omnis actuatio ad aliquid est potentia præsupposita respectu illius, ad quod actuatur; patet hoc evidenter, intellectio non potest actuare potentiam visivam ad intelligendum, & actus voluntatis non potest actuare intellectum ad amandum, quia in illis nulla datur, aut præsupponitur potentia ad id quod actuaretur per intellectum, & volitionem, & subsistentia non potest actuare, & determinare accidens, nec unio ens per se completum, quia in illis non præsupponitur potentiam vel ad subsistendum, vel ad componendum per se, sed prima facilitas nullam habet potentiam ad obiectum, ad quod actuaretur per secundam facilitatem: ergo secunda facilitas non est modus primæ. Hæc minor iam demonstrata manet tota conclusione prima præcipue ratione prima & confirmatione illius, quia prima facilitas adæquate tendit in obiectum actus per quem producitur: sed actus per quem producitur prima facilitas non tendit in obiectum secundæ: ergo non habet potentiam ad id ad quod actuaretur per secundam, quia omnis potentia tendit, ut in obiectum per relationem transcendentalem in illud, respectu cuius est potentia.

53 Declaratur amplius id ipsum, quia modus rei subiectatur tanquam actus in potentia in re cuius modus est, vel in hæsi, vel adhæsi, sed secunda facilitas nullo modo subiectatur in prima facilitate tanquam actus in potentia: ergo, maior sola inductione evidens est; unio enim respicit materiam, & formam unam tanquam subiectum inhesionis, alteram ut adhæsi, & actio terminum, ubi autem inhaeret in locato, & sic de cæteris: minor sic probatur primo, quia secunda facilitas est pars per quam habitus totalis extenditur ad alia obiecta ac extendebatur per pri-

mam; ideo enim ponitur à P. Vasquez quia per primam non potest extendi habitus realiter ad omnia obiecta, sed una pars extensionis non recipitur, nec subiectatur in alia, ut videre est in una parte extensionis quantitatis, quæ non subiectatur in altera, & in parte etiam extensionis qualitatis albedinis, v. g. quæ minime subiectatur in alia parte albedinis, quia hoc potius esset intendi primam qualitatem, quam extendi totam, quia, ut patet ex lib. degenerat, in hoc distinguitur intentio ab extensione, quod in intentione unus gradus qualitatis advenit alteri, in extensione autem una pars qualitatis non advenit alteri ipsam perficiens, & quasi informans; sed secunda facilitas in omnium sententia non est ad intendendam primam facilitatem, sed ad extendendum habitum totalem ad varia obiecta: ergo secunda facilitas non subiectatur in prima: secundo probatur minor, quia omnis modus, qui est actus alicuius rei tribuit suum effectum formalem rei, cuius est modus: sed facilitas circa Deum non communicat suum effectum formalem habitui, vel facilitati circa ens, quia effectus formalis facilitatis, est facilitare, & reddere facilem rem, cui tribuit illum, sed facilitas non facilitatur per aliam facilitatem, sicut nec albedo fit alba per aliam albedinem, nec unio fit unita per aliam unionem, & lux non illuminatur per aliam lucem, quia daretur processus in infinitum, atqui prima facilitas est vere, & proprie facilitas: ergo prima facilitas, non redditur facilis, nec facilitatur per secundam facilitatem, quia habitus non est facilis, sicut personalitas non est persona, sed est ratio formalis reddens potentiam facilem; potentia autem redditur facilis immediate recipiendo in se facilitatem, sicut paries redditur albus recipiendo albedinem.

Nec potest dici illum modum inhaerere potentia, & afficere habitum primum.

Primo, quia etiam si afficeret habitum deberet tribuere suum effectum formalem illi, cuius affectio est, sed secunda facilitas nullum tribuit effectum formalem primæ: ergo licet inhaerere potentia minime afficit habitum primum, seu primam facilitatem: secundo quia nullus modus præter unionem & actum afficit unum, & inhaeret alteri, nec opus est tali efficientia circa habitum, quia facilitas solam potentiam reddit facilem, & denominat talem, & non habitum; unde habitus incapax est talis affectionis, & unionis ad illam, quia incapax est, ut iam probavimus, effectus formalis illius: ergo secunda facilitas non est forma primæ facilitatis, nec adhæsi, nec inhaesi.

Tandem confirmatur, quia cognitio quæ producit tendens in Deum non procedit à prima facilitate, quæ tendit in ens: ergo secunda facilitas non modificat primam, quia si modificaret illam, cognitio quæ oritur Dei à secunda facilitate modificante primam tribueretur primæ, & oriretur ab illa: Antecedens sic probatur, quia facilitas circa ens, quæ est prima non potest producere actum extra suum obiectum adæquatum, quomodocunque modificetur, ut v. g. potentia visiva quomodocunque modificetur, & afficiatur, non potest tendere extra visibile, quod est obiectum adæquatum illius, & intellectus non potest versari extra intelligibile, quomodocunque afficiatur propter rationem dictam: ergo prima

prima facilitas non potest producere cognitionem, quæ vagetur extra ens, quod est obiectum adæquatum illius, versando circa Deum: consequentia est clara, quia occupatio maioris loci, quæ provenit ab extensione, tribuitur ut quod quantitati extensæ, & modificatæ per extensionem & similiter excitati modificatæ, per actum nimirum entitati agentis tribuitur effectus qui producitur à tali actione modificante entitatem dictam, & ratio à priori evidens est, quia talis modus, seu affectio est rei cuius modus est; imò totum quod habet, habet propter illam rem, sed talis modus habet defectum productum ab illa: ergo talis effectus est propter rem modificatam: ergo debet tribui rei modificatæ: ergo si secunda facilitas modificat primam, effectus secundæ facilitatis modificantis illam v.g. cognitio Dei, & Angelorum, provenit à primâ.

55 Tercio principaliter probatur, quia modus ita dependet essentialiter à re cuius est modus, ut nec per potentiam Dei absolutam possit esse sine illa re cuius modus est, sed secunda, tertia, quarta, & vltima facilitas naturaliter esse possunt sine prima, & prima sine illis: ergo tales facilitates non sunt modi primæ. Minor probatur, quod prima possit esse sine cæteris patet ut supra demonstratum manet in Aristotele, quod autem cæteræ possint esse sine prima separatæ manifeste, ac evidenter demonstratū est iam in oppugnatione solutionis contra vltimam principalem rationem, nam facilitas circa univerialia, vel circa prædicamenta, quæ propria metaphysica est, quando acquiritur in logica acquiritur ante quam detur facilitas circa ens, ut vnum, item vltima facilitas metaphysica est circa ens rationis & fæctive sepius acquiritur in principio logica, ubi nulla mentio fit Dei, & Angelorum, & acquiritur etiam ante prædicamenta, cum in metaphysica deberet acquiri, post prædicamentorum acquisitionem, & qui nunquam studuit metaphysicæ, & studet Theologiæ scholasticæ, acquirit facilitatem circa Deum, & Angelos, non solum per mediâ revelatâ à Deo, quæ sunt principia Theologiæ scholasticæ, sed etiam per principia naturali lumine cognita, v.g. à posteriori per creaturas, ut asserit Paulus, invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, virtus, & divinitas innittendo principio illi metaphysico, quicquid producitur, ab alio producitur, cum antea minime habuerit facilitatem circa ens secundum essentiam, unitatem, veritatem, & bonitatem: ergo separantur iam realiter posteriores facilitates metaphysicæ à priori.

56 Maior adde evidens est, ut sit adæquatum signum distinctionis modi à re, imò nec à priori, nec à posteriori datur aliud evidenti, & quod non possit probabiliter negari ad cognoscendum aliquam entitatem esse modum, & non rem, nisi ex eo quod non possit separari à re cuius est, & ideo colligimus necessario secundum fidem catholicam quantitatem non esse modum substantiæ, quia de facto separatur per miraculum à substantia panis in consecratione hostiæ, & ratio huius inseparabilitatis modi à re est, quia essentia illius consistit in actuali affectione rei, actualis autem affectio non potest esse sine eo quod actu afficiat, aut esse, aut concipi, & ideo ait Magnus Suarez, in sententiâ omnium disput. 11, me, quod sit mente intelligibile, quod modus possit separari à re, & separatus existere, & ipse R. P. Ioseph de Peña, Theol. Schol. Tom. 1.

P. Vasq. 1. part. tom. 2. disp. 120. c. 3. n. 15. explicans verba D. Damasceni sic ait: Quamvis modus rei ante omnem intellectum diversam essentiam, & naturam habeat à re ipsa, at modus rei ita dependet ab eo cuius est, ut essentia, & natura suæ conveniat directe, ut non possit sine re cuius est modus, nec actu esse, nec intelligi, & sic non sunt modi sicut accidens nempe qualitas, aut quantitas, hæc namque formæ habent naturam absolutam quæ possit manere abique eo cuius est qualitas, ut videmus in accidentibus altaris, sic ille, quæ verba adducit in sententiâ Durandi, & approbat ea, 1. part. q. disp. 116. c. 6. num. 2. his verbis confirmat; non negamus esse latitudinem in ipsa reali distinctione, nam quædam realiter differunt, ut duæ res, quarum, quælibet potest esse per se sine alia, quædam, ut res, & modus, quorum alterum scilicet modus sine alio esse nequit, quod adeo verum est, ut nullus huic doctrinæ contradicat, qui vel leviter sapientia tinctus sit, quare ut indubitatum recipitur à DD. & ideo communiter hac definitione solet definiti modus, modus est, qui nec divinitus potest esse sine re cuius est modus, quis enim potest concipere sessionem, sine sedente, inhærentiam sine accidenti, figuram sine quantitate.

Confirmatur, quia tota ratio habitus sumitur ab obiectis, tanquam ab specificativis, & ab actibus tanquam à causis efficientibus, sed obiectum habitus circa Deum, & habitus circa Angelos, qui habitus sunt secunda facilitas est Deus ipse, & Angelus, qui minime sunt modi obiecti habitus circa ens: ergo nec facilitas huius obiecti erit modus alterius facilitatis, præcipue eum facilitas circa Deum, & Angelos, sit essentialiter perfectior facilitate circa ens, atqui modus aliquis non potest esse perfectior essentialiter rei, cuius est modus naturalis, quis enim dicat unionem substantialem, quæ est modus animæ rationalis esse perfectiorem essentialiter ipsa animæ, aut quis asserat vibrationem Angeli esse perfectiorem essentialiter substantia ipsius Angelis, modus enim est entis ens, & dependet essentialiter adæquate à re cuius est modus, & sic debet esse imperfectior essentialiter re: ergo facilitas secunda quæ est perfectior prima, ut in exemplis positus patet, non est modus primæ; deinde actus secundæ facilitatis, à quo habet suam entitatem ut diximus, v.g. cognitio circa Deum, tantam vim habet ad producendam entitatem absolutam habitus, quam cognitio circa ens, imò maiorem vim habet quia perfectior est ipsa cognitione circa ens: ergo vel omnes actus producant modos vel omnes producant res, imò etiam si omnes producant modos, cognitio solum Dei propter suam maiorem perfectionem producat res.

58 Vltimo oppugno P. Vasquez, cum D. Hurtad. sic, ad quod pono cum ipso voluntatem non versari circa obiecta formalia abstracta, sed concreta cum materialibus, v.g. voluntas exercens religionem semper illam exercet circa aliquod obiectum particulare vivendi, aut orandi, quod ipse P. Vasquez admittit. Tunc sic habitus, ut versatur circa orationem, non potest esse modus habitus versantis circa votum; ergo quando augetur habitus votendi, non augetur per aliquem modum versantem circa orationem. Consequentia est certa; antecedens probatur, quia non est cur habitus circa orationem sit modus afficiens ha-

Bitum

SECTIO V.

Ultima conclusio exponitur.

Vltima conclusio: Theologia naturalis totalis est qualitas composita physice, ita ut partes ex quibus componitur, uniantur inter se propria & physica unione.

Probatum primo, si aliqua esset repugnantia, 62 quare non daretur unio physica & propria inter partes Theologiae, maxime quam adversarij asserunt, nempe quod entitati spirituali receptae in subiecto indivisibili repugnet continuatio, & unio physica inter partes extensionis, quae integrales vocantur, sed hoc principium est omnino falsum: ergo falsum est negare talem unionem continuationis; maior est ipsa adversarij sententia, ut ex primo & praecipuo argumento P. Suarez quo innituntur omnes ipsum sequentes, & ipsum in hac materia transcribentes, patet, ut videre est in P. Hurtado *disp. 16. de anima sect. 4.* minor praecipua sic probatur clare contra omnes adversarios, nam ipsi nullo dempto fatentur, ut videre est in P. Suarez, *qui, tom. de Angelis lib. 4. cap. 20.* dari motum in Angelo vere, & proprie successivum, & continuum localem his verbis asserit: dico ergo primum Angelum moveri posse localiter successione continua, haec assertio ab omnibus iam recepta est, sic ille; citatque pro ea opinione pene omnes DD. ut in ipso videre licet, & explicans ipse P. Paulo ante in notabili, an sit, vere, & proprie continuus motus hic, sic ait; continuum motum simpliciter appellavimus in Angelo illum, qui in sua duratione intrinseca habet continuam successione, & hoc meo videri probat evidenter, sine dubio hanc sententiam tenet etiam in *metaphysica disp. 30. sect. 7. num. 49. disp. 40. sect. 8. num. 11. & 3. tom. 3. part. disp. 48.* etiam viribus, & posse eam asserit Hurtado. in *met. disp. 12. sect. 6. num. 61.* ubi sic ait, Angelicus Doctor ait Angelos latrone continua discreta moveri, quando vero Angelus movetur continue medium pertransit successive ad modum, quo corpora; motus autem iste successivus plures partes includit in ordine ad spatia proportionalia, idem tenet Fonseca, & Connimb. sed aperte eam defendit, D. Thom. 1. *part. quest. 53. art. 1. ad primum, & art. 2. in corpore*, ubi ait motum Angeli esse proprie continuum, & comparat illum lineae his verbis, sed continuitas motus hoc impedit, quia nullum continuum est in termino suo, ut patet, quia linea non est in puncto, quod aperte demonstratur exemplo Angeli deferentis Prophetam Abacuc in Babilonem, nam Prophetam, vere & proprie continue successive, & sine aliqua interruptione movebatur, sed simul eodem tenore movebatur Angelus, quia in omni motu dependebat Prophetam ab illo: ergo Angelus etiam movebatur vero, proprio, successivo, atque continuo motu. 63

Tunc sic, ex his omnibus clarissimum argumentum deduco, nam motus localis Angeli totalis est vere, & proprie spiritualis, quod omnes DD. sine controversia asserunt, & sic demonstratur manifeste, quia motus ex Arist. 9. *met. & 3. Phys. cap. 3.* est in mobili, quod his verbis asserit Philosophus; perspicuum est motum esse in eo, quod movetur; ergo est in Angelo, qui Angelus

bitum circa votum potius, quam e converso; nam sicut voluntas se primo exercuit circa votum, potuit etiam se primo exercere circa orationem, & quando habitus circa orationem augetur, circa votum non augetur per modum aliquem, sed per eundem habitum, circa votum quem acquisivit, quando se primo exercuit circa votum, nec enim refert quod se exerceat prius circa unum obiectum quam circa aliud ad hoc ut habitus sit res, vel modus; nam habitus circa obiectum primum est res: ergo & habitus circa secundum est res, & non modus: patet consequentia, quia ille primus acquisitus est per actum circa votum, per quos vicit difficultatem votendi, sed habitus circa orationem etiam fit per actum circa illam tollens difficultatem orandi: ergo etiam habitus orandi est res, & non modus, quia illi habitus tantam vim habent ad producendam entitatem absolutam habitus quam ceteri actus.

59 Confirmatur, quia postquam potentia se exercuit circa unum obiectum, manet facilis ad illud obiectum, & non manet facilis, sed potius difficilis ad alterum obiectum; deinde illa difficultas, seu non facilitas tollitur usu, ergo id quod addit habitui priori, est formaliter habitus; nam omnis facilitas inclinans ad actum similes his quibus comparata est, est habitus; sed id, quod acquiritur de novo est nova facilitas ad actum similes inclinans: ergo est novus habitus. Maior est evidens, quia est ipsa definitio habitus; minor patet, quia id quod acquiritur tollit seipso in genere causae formalis difficultatem ad actum, & reddit potentiam facilem, hoc autem est esse facilitatem: ergo maior patet, quia ante exercitium circa 2. obiectum erat potentia difficilis, post exercitium est facilis, ergo sublata est difficultas, non formaliter per ipsos actus, alioquin nullus alius habitus esset necessarius: ergo per facilitatem relictam ex actibus, ergo per habitum: ergo per rem, & non per modum, quia habitus res est, & non modus rei.

60 Dices, priorem habitum, ut esset facilitas circa secundum obiectum, non egere nisi illo novo modo.

Sed contra hoc sic optime instat primo Hurtado, nam aut habitus est formaliter facilitas, aut non; si primum: ergo ut reddat potentiam facilem, non eget alio modo praeter unionem, ut albedo, ad hoc ut reddat album; si secundum: ergo quod advenit novae, est formaliter facilitas: ergo habitus formaliter; secundo si est facilitas: ergo seipsa est potentia facilis per illam: ergo non eget alio habitu, sed per diversos modos potentiae unitos redderetur potentia facilis, adde illud, quod acquiritur esse formale principium influens in actum, quia in sententia P. Vasquez habitus efficit actum: ergo non est modus sed res, quia modus non est principium operativum.

Tandem ponamus hominem exercuisse iustitiam circa uxorem alicuius, deinde eandem virtutem exercuisse circa pecuniam, probo hoc augmentum non esse modum adiectum primo habitui, nam per adulterium amitteret iustitiam circa uxorem illius, & retineret iustitiam circa pecunias: hoc enim saepe contingit, at si facilitas circa pecuniam esset modus iustitiae, circa uxorem non remaneret corrupto habita priori, quia modus necessario perijt cum re cuius est modus: ergo.